

Esperanto kiel lingvo de scienco – en la Itala Kongreso

Tiu grava temo estis detale traktita kiel la kongresa temo de la Itala Kongreso en la urbeto Salsomaggiore Terme fine de aŭgusto. Unuaj informoj pri la scienca programo de tiu kongreso, ĉefe pri la 42-a Scienca Universitata Sesio de Akademio internacia de la Sciencoj (AIS) aperis pasintmonate (Esperanto 2025:9 p. 184) sed ne eblis inkludi la rezultojn de la AIS-ekzamenoj, en kiuj partoprenis rekorda nombro de personoj: en la du kursoj de Wandel, *Astronomio por Scivolemuloj* kaj *Spacvojaĝado* ekzameniĝis 15 kaj 17 el la c. 35 aŭskultantoj, respektive, kaj en la kurso de Ripani, *Ĵurnalismo kaj AI*, ekzameniĝis 10 el la ĉ. 25 aŭskultantoj. Ĉiuj ricevis siajn AIS-atestojn dum la fermo de la Itala Kongreso (en la foto), kiu okazis post la memorhororo pri Renato Corsetti.

Pri la kongresa temo, “Esperanto: bona lingvo por scienco”, okazis intensaj prelegoj kaj diskutoj (dum sume ĉ. 15 horoj), kiuj same ne povis eniri la septembran numeron. Dum la kongresa inaŭguro (<https://www.youtube.com/watch?v=QkAHIEhlpv4>) la temo estis koncize priskribita en la parolo de la reĝisoro, A. Wandel.

Plu prelegis rilate al la temo Carlo Nicola Colacino, kiu traktis la demandojn *Ĉu la scienco estas vere internacia?* kaj *Ĉu ni bezonas internacian lingvon por internacia scienco?* Sekvis tri hora prezentado kaj diskutado far Alessandra Madella pri “*Komunikila konverĝo kaj niĉ-komunikiloj en Esperanta ĵurnalismo*”, kaj la ĵurnalisto Massimo Ripani diskutis la etikajn demandojn kaj la estontecon de Artefarita Intelektio en ĵurnalismo. El pli scienca vidpunkto (*Operacia Esploro*) traktis la saman temon Luca Coslovich. Amri Wandel prezentis la historion de scienco en la Esperanto-movado ekde la komencaj jaroj, de Internacia Scienca Asocio Esperantista (ISAE) kaj ĝia Scienca Revuo komence de la dudeka jarcento, tra la evoluo de Internacia Somera (poste Kongresa) Universitato, la fondiĝo de AIS en la okdekaj ĝis la nuna stato de scienca agado kadre de UEA kaj IKU, la nova impeto ĉe AIS en la lasta jardeko, kaj scienca eldonado en Esperanto kaj la provoj reaktivigi ISAE. Li ankaŭ diskutigis demandojn kiel “Ĉu Esperanto estas efika lingvo por scienca komunikado?” kaj “Ĉu pli justa lingvo por internaciaj sciencaj konferencoj?”. Carlo Minnaja provizis historian perspektivon prezentante la fondiĝon kaj agadon de AIS en la komencaj jaroj. Anna Lowenstein parolis pri diversaj aspektoj de sia projekto UEA Facila, aparte pri la problemoj krei mallongajn artikolojn en facila lingvo pri sciencaj kaj fakaj temoj. Oni ankaŭ diskutis pri la graveco de laboro en Vikipedio kaj aliaj branĉoj de vikimedia.

Fine estis interkonsentite eldoni libron kun la tekstoj de ĉiuj prelegoj pri la Kongresa Temo kaj de la SUS-prelegoj.

Parolo de A.Wandel dum la inaŭguro de la Itala Kongreso

La ĉeftemo de la ĉi-jara Itala Kongreso, “Esperanto: bona lingvo por Scienco” koincidas kun pluraj jubileoj de scienca agado en Esperantujo. Antaŭ 120 jaroj fondiĝis ISAE, kaj ĝia Scienca Revuo. Antaŭ 100 jaroj unuafoje okazis dum la UK en Ĝenevo la unua sesio de la Internacia Somera Universitato (ekde 1980 Internacia Kongresa Universitato), la plej malnova kaj renoma daŭre aktiva scienca institucio en Esperantujo. Antaŭ 40 jaroj, ne for de ĉi tie, en San Marino, formale fondiĝis AIS, kaj okazis ĝia unua Scienca Universitata Sesio (SUS). Dek jarojn poste, en 1995, kiel nova estrarano de UEA mi iniciatis la komunajn sesiojn inter IKU kaj AIS. Ĉi jare, antaŭ unu monato, en Burno okazis do la 100a jubileo de IKU kaj la 30a jubileo de la kunlaboro inter UEA kaj AIS.

Dum la ĉi-jara Itala Kongreso okazas la 42-a SUS, sep jarojn post la antaŭa fojo, kiam la Itala Kongreso gastigis SUS en San Marino. Kiam la organizantoj invitis min reĝisori la kongresan temon, "Esperanto: bona lingvo por scienco", mi pensis ke tio estos bona okazo pritrakti ankaŭ la historian evoluon de la scienca agado en Esperanto, kiu forte rilatas al la lingva aspekto.

Kiam Zamenhof kreis Esperanton, mankis en ĝi multaj sciencaj terminoj, eĉ konsiderante la sciencon fine de la 19a jarcento. Komence de la 20a jarcento rapide aldoniĝis al la scienco novaj terminoj, sekve de revoluciaj malkovroj kiel la Teorio de Relativeco de Einstein en fiziko, kaj en aliaj sciencaj branĉoj kiel biologio, kemio, astronomio, psikologio... Estante fleksebla kaj adaptema lingvo, tiu manko en Esperanto iom post iom povis esti kompencita.

Dum la dudeka jarcento la mondo vidis la ŝanĝiĝon de la ĉefa lingvo de scienco, de la germana al la angla. Esperanto, kiu restis marĝena en tiu proczo, tamen sukcesis ne postresti en la kresko de scienca aktiveco, dank al institucioj kiel ISAE kaj ĝia Scienca revuo, ISU kaj IKU, AIS, konferencoj kiel KAEST kaj retejoj kiel STEB.

Dum la intensa seminario okazonta ĉi-kongrese ĉiun matenon inter la 9-12, ni provos, helpe de fakuloj kaj spertuloj, trakti tiun fascinan fenomenon el plej diversaj vidpunktoj, de la historiaj aspektoj ĝis la estontaj defioj kaj potencialo, kiel la uzo de AI kaj plifortigo de la scienca eldonado en Esperanto. Mi deziras al ĉiuj aĝablan kaj programriĉan kongreson.